

Συνοπτική πρόταση σχεδίου μελέτης για την «τεκμηρίωση των κοινωνικών αναγκών ως προς τις ξένες γλώσσες»

Οποιαδήποτε πολιτική για τη γλώσσα, ιδιαίτερα μέσα στο σύστημα της εκπαίδευσης, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις στάσεις όλων όσοι θα επηρεαστούν από αυτή. Μακροπρόθεσμα, καμία πολιτική δε θα καταστεί επιτυχημένη εάν δεν επιτελέσει τρεις βασικούς στόχους: να συνυπολογίσει τις στάσεις όσων εμπλέκονται, να πείσει τους περισσότερους για την ορθότητα της πολιτικής και να προσπαθήσει να αμβλύνει τις αρνητικές στάσεις ή τις αιτίες διαφωνίας για την ορθότητα της προτεινόμενης πολιτικής. Σε κάθε περίπτωση η διερεύνηση των γλωσσικών στάσεων αποτελεί μια θεμελιώδη αρχή για την εκπόνηση μιας εκπαιδευτικής πολιτικής.

(Lewis, 1981, σελ. 262)

Για να αναλυθεί η συσχέτιση και η σημασία των γλωσσικών αναγκών της κοινωνίας ως προς την εκπόνηση μιας εκπαιδευτικής πολιτικής για την ξενόγλωσση εκπαίδευση καλό είναι να επιχειρηθεί ο ορισμός του πεδίου της εκπαιδευτικής γλωσσικής πολιτικής. Η εκπαιδευτική γλωσσική πολιτική είναι η απότοκος της επίδρασης που ασκεί η κοινή γνώμη στο δίκτυο των γλωσσών που συνθέτουν το επικοινωνιακό φάσμα, είναι το σύνολο των εκ των άνω και των εκ της βάσης εκφερόμενων πολιτικών πρωτοβουλιών μέσω των οποίων καθορίζεται, ενισχύεται ή αποδυναμώνεται η βιωσιμότητα, η λειτουργία, η διάχυση μιας γλώσσας/διάφορων γλωσσών στην κοινωνική σφαίρα. Όπως κάθε είδους πολιτική, έτσι και η γλωσσική εκπαιδευτική πολιτική ενέχει στοιχεία κοινωνικής έντασης και πολιτικής αντίδρασης και ως εξελισσόμενη θα πρέπει να υπόκειται σε τακτική αξιολόγηση μέσα από διαρκή διάλογο και εμπειριστατωμένη επιχειρηματολογία.

Συνεπώς, προκειμένου να αμβλύνονται οι αντιθέσεις και να επιτυγχάνεται η πιο ευρεία δυνατή συναίνεση, οι αποφάσεις για την εκπόνηση μιας επίσημης πρότασης για τη διαμόρφωση ή την αναθεώρηση μιας γλωσσικής εκπαιδευτικής πολιτικής, εάν δεν είναι προϊόν ad hoc πολιτικών αποφάσεων αλλά αντικείμενο στοχοθετημένης επιστημονικής έρευνας, θα πρέπει να παίρνονται έχοντας λάβει υπόψη τις διαχρονικές και τις συγχρονικές ανάγκες της κοινής γνώμης και της πολιτικής της εκπροσώπησης απέναντι στη γλώσσα, στις γλώσσες και στη γλωσσική χρήση σε συνάρτηση πάντα με τους

Η ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΣΕ ΠΡΩΙΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΣΠΑ 2007-2013

νόμους και το κανονιστικό πλαίσιο που διέπουν το εκπαιδευτικό σύστημα. (Christ, 1997, Lo Bianco, 1987, Spolsky, 2009, Wodak 2006). Δηλαδή, η διαμόρφωση μιας εκπαιδευτικής πολιτικής, όπως και εν προκειμένω για την ξενόγλωσση εκπαίδευση, αντιμετωπίζει αναπόφευκτα την μεγάλη πρόκληση του προσδιορισμού των γλωσσικών-επικοινωνιακών αναγκών της κοινωνίας των πολιτών έτσι ώστε αυτός ο προσδιορισμός να συμβάλλει στην τεκμηρίωση του προτεινόμενου πλαισίου εκπαιδευτικής πολιτικής.

Η διερεύνηση των αναγκών της κοινωνίας συγκεκριμένα ως προς τις ξένες γλώσσες μέσα στο εκπαιδευτικό περιβάλλον αποτελεί μια σύνθετη κοινωνιολογική διεργασία που δεν μπορεί να αποποιηθεί τον ιδεολογικό του χαρακτήρα, δηλαδή την κοινωνικοπολιτική θεώρηση για τις προτεραιότητες των στόχων που τίθενται. Η εκπαιδευτική γλωσσική πολιτική για την ξενόγλωσση εκπαίδευση, όπως προκρίνεται στην παρούσα δράση, εδράζεται σε δυο βασικές ιδεολογικές παραδοχές: Αφενός το πλαίσιο προτάσεων για την διαμόρφωση μιας νέας γλωσσικής πολιτικής για την ξενόγλωσση εκπαίδευση θα έχει χαρακτήρα εξελικτικό και όχι ανατρεπτικό, προοδευτικό αλλά όχι ριζοσπαστικό. Δηλαδή, θα ενσωματώνεται με ρεαλιστικό τρόπο στη λειτουργία του παρόντος εκπαιδευτικού συστήματος, ευελπιστώντας να επιτύχει μια προοδευτική εξέλιξη των στόχων της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης. Αφετέρου θα ακολουθεί τις οδηγίες και συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς όλα τα κράτη μέλη για την ανάπτυξη του πολυγλωσσικού γραμματισμού των πολιτών μέσα από τη συστηματική προώθηση της πολυγλωσσίας από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Το πεδίο προσδιορισμού και ανάλυσης των γλωσσικών αναγκών μιας κοινωνίας προϋποθέτει εκτός από έναν σαφές ιδεολογικό υπόβαθρο και μια ορθή μεθοδολογική προσέγγιση. Υπό αυτό το πρίσμα, η διερεύνηση των αναγκών της κοινωνίας απέναντι στην εκμάθηση ξένων γλωσσών μπορεί να προσδιοριστεί εξετάζοντας ένα εύρος δυναμικών παραγόντων που τις επηρεάζουν ή τις διαμορφώνουν. Για παράδειγμα, η λειτουργία της εθνικής γλωσσικής πολιτικής επηρεάζει καθοριστικά τη διαμόρφωση της συλλογικής στάσης απέναντι στη γλωσσομάθεια (Coulmas 1991) χωρίς όμως να εξαντλείται σε αυτή. Η κοινωνική διαστρωμάτωση, οι γλωσσικές παραδόσεις – η γλωσσική κουλτούρα μιας κοινωνίας (μονογλωσσική vs πολυγλωσσική), η διάρθρωση και ο προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, οι απαιτήσεις της οικονομίας σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και ο γλωσσικός πλούτος μιας κοινωνίας θα πρέπει να συνυπολογίζονται για τον προσδιορισμό της συλλογικής στάσης απέναντι στην εκμάθηση ξένων γλωσσών. (Gardner, 2002, Giles, 1977) Συνοψίζοντας, οι συνιστώσες που

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

επηρεάζουν δυναμικά τη συλλογική στάση απέναντι στην εκμάθηση των ξένων γλωσσών κατηγοριοποιούνται στα εξής τρία επίπεδα:

- Παράγοντες κύρους (λ.χ ιστορικοί, πολιτισμικοί, οικονομικοί, εθνικοί)
- Παράγοντες δημογραφικοί (λχ ο αριθμός των ομιλητών μιας ξένης γλώσσας, η συχνότητα αναπαραγωγής μιας γλώσσας σε επικοινωνιακά περιβάλλοντα)
- Παράγοντες θεσμικοί (λχ η προβολή και η διάχυση μιας ξένης γλώσσας από θεσμικούς παράγοντες όπως η εκπαίδευση και τα ΜΜΕ)

Συνεπώς, ο προσδιορισμός των γλωσσικών αναγκών της κοινωνίας προϋποθέτει την καταγραφή διάφορων παραγόντων που ασκούν διαφορετικού είδους επιρροή και άρα η ανάλυση τους συνεπάγεται τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά δεδομένα. (Likert, Baker, 2006) Τα εμπειρικά δεδομένα μπορούν να αντληθούν είτε από έρευνες πεδίου, από μετρήσεις της κοινής γνώμης και από γλωσσικά απογραφικά δεδομένα. Τα ερευνητικά εργαλεία που αξιοποιούνται είναι τα ερωτηματολόγια σε τυχαία δείγματα υποκειμένων και με τη συνεξέταση ανεξάρτητων μεταβλητών (π.χ. βαθμίδα εκπαίδευσης, φύλο, ηλικία), οι δομημένες συνεντεύξεις, η γλωσσική ανάλυση διαφόρων κειμενικών ειδών και η εθνογραφική ανάλυση. (Ricento 2006) Η εγκυρότητα της μεθοδολογίας που θα χρησιμοποιηθεί για τη συλλογή των δεδομένων που θα φωτίζουν τις γλωσσικές κοινωνικές ανάγκες έχει υπόσταση όταν ελέγχεται όλη η διαθέσιμη γνώση σε σχέση με τις διαχρονικές αξίες και τις συγχρονικές προτεραιότητες της κοινωνίας.

Έχοντας θίξει ακροθιγώς τις βασικές συνιστώσες των συλλογικών γλωσσικών στάσεων ως βασικού σημείου αναφοράς για τη διερεύνηση των συνιστάμενων κοινωνικών αναγκών και συμπεριφορών απέναντι στη γλωσσομάθεια το σημαντικότερο ερώτημα για τη διαμόρφωση μιας ενιαίας και σύγχρονης ξενόγλωσσης εκπαιδευτικής πολιτικής παραμένει: σε ποιο βαθμό οι γλωσσικές ανάγκες διαμορφώνουν τη γλωσσική πολιτική και σε ποιο βαθμό διαμορφώνονται από αυτήν;